

XV.-XVI. YY OSMANLI DÖNEMİNDE KADIN ŞAİRLER

Emine ERSÖZ*

Özet

Bir dönemi tarihsel olarak ele alıp incelemek istediğimizde edebiyat ürünlerinin verilerini de dikkate almamız gerekmektedir. Bu bağlamda edebiyat bir toplumun kültürel ve sosyo- psikolojik yaşamının aynası olarak görülmektedir. Edebiyatçının bakış açısıyla ele alınan edebiyat türlerinden nazım olarak şiir, kaside, gazel, vs ile nesir ürünleri masal, hikaye, roman, tiyatro vd o toplumun aklını ve vicdanını menfi veya müspet bir diğer ifadeyle kabul yada tersi red ; reaksiyonel anlamda da etkisel karşılığında da -pasif yada aktif - tepkiselliğini ortaya koymaktadır. Bu durumun estetiksel yansıması kadının düş ve düşüncelerinde, hislerinde şiirsel olarak daha da net bir biçimde görülecektir. Konunun genişliğini göz önünde bulundurduğumuzda çerçeveyi daraltarak spesifik olarak XVI. Yüzyılda kadın şairlerin perspektifinden düşünce ve duygu parametreleriyle Osmanlı Toplumunun kültür ve sosyo -psikolojik yapısını anlamaya çalışacağız.

Anahtar Kelimeler: Tarih, Edebiyat, Şiir, Kadın, XVI. Y. Osmanlı Toplumunu

Abstract

To study for a period as a historical we need to take into account the data of the product in the literature. Literary is seen as a mirror of cultural and socio-psychological life of a society. In this paper, we will try to understand that 16th

* Okutman, Süleyman Demirel Üniversitesi, Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı, Isparta.

century women poets' thoughts and feelings with parameters from the perspective of cultural and socio-psychological structure of Ottoman society.

Keywords: History, literature, poetry, women, 16th Ottoman Society

ZEYNEP HATUN¹

Fatih dönemini Mihrî Hatunla birlikte temsil eden Zeynep Hatun, adı bilinen ilk Türk kadın şairi olup, kaynaklarda Amasyalı ya da Kastamonulu olduğu ifade edilmektedir. Divan edebiyatının şekillenme döneminde Fatih çevresinde hissedilen verimli sanat iklimi, sanata ve sanatçıya hasredilen teşvik bu iki kadın şairin varlık göstermesinde de etkili olmuş olmalıdır.

Asıl adı Zeynünnisa olan Zeynep Hatun bir kadı kızıdır. Bir kadı olan ve şiiir çalışmalarını anlayışla karşılayan İshak Efendi ile evlenmiştir. Kültürlü bir muhitte yetişmiş, Arapça ve şiiirler söyleyecek olgunlukta Farsça öğrenmiş, Mihrî Hatun ile tanışıklık kurmuştur, Şiiirin yanı sıra beste yapabilecek ölçüde musiki çalışmaları da olan Zeynep Hatun 1563'de Amasya'da ölmüştür.

Fatih adına tertip edilmiş bir Divan sahibi olup, eldeki şiiirlerine bakılırsa açık ve sade bir söyleyişin sahibidir. Bir kıt'asının,

Senin hüsnün benim aşkım senin cevrin benim sabrım Cihanda dem-be-dem artar tükenmez bi-nihâyettir, beyti ünlüdür.

GAZEL:

“Keşfet nikabını yeri göğü münevver et
Bu alem anasını firdevs-i enver et
Depret lebini cüşe getir havz-i kevseri
Anber saçını çöz bu cinanı muattar et
Hattın berat verdi saba yeline dedi
Tez er Hatay'a Çin'i tamam et müseehhar et
Yara yolunda aşk ile derdinden ölenin
Kim der sana ki hecr ile cânın mükedder et
Zeynep çü dost zülfü gibi tarümarsın

Divane olma şiiirini divan ü defter et”

(Yeryüzündeki örtüyü kaldır, güzelliğinle yer gök aydınlansın; dünyayı çevresine ışık saçan cennet haline getir! Dudağındaki lezzeti tattır, cennetteki Kevser

¹ Geniş bilgi için bkz: Müjgan Cumbur, *Osmanlı Dönemi Türk Kadın Şairleri, İstanbul* 2011 s.16-19.

suyu ile dolu havuzdan içmiş gibi olayım! Amber kokulu saçını çöz de cihan güzel kokularla dolsun. Yüzündeki tüyler güzellik fermanının yazısı gibi. Bu fermanla sabahın ilk saatlerinde esen rüzgara yüce bir sesle şöyle deniliyor: Çabuk git. Hatta Çin ülkelerini benim güzelliğimin etkisi altında bırak, ele geçir. Ey gönül Hızır'la birlikte bin yıl yolculuk edip dünyanın dört bir yanını dolaşsan insana ölümsüzlük kazandırdığı söylenen efsane suyunu bulmak imkansız! Zeynep kadınlar gibi dünya süsüne önem verme; erkekçesine yaşa gösterişi bırak!

MİHRÎ HATUN²

Fatih dönemi şairlerinden olan Mihrî Hatun, Zeynep Hatunla birlikte adı bilinen ilk Türk kadın şairlerindendir. Amasyalıdır. Asıl adı Mihrünnisa ya da Fahrünnisa olup, 1460 ya da 1461 yılında doğmuştur. Mihrî mahlasını kendisi de bir şair olan babası Mehmet Çelebi bin Yahya (Belâyi)'dan almıştır.

Kolay söyleniyormuş izlenimi veren sade bir şiiri vardır ve bunlar arasında en başarılı bulunanları nazireleridir. Dönem şairlerinden Necati'nin etkisinde kalan Mihrî'nin, şiirlerini Necati'ye gönderdiği ve onun şiirlerine nazireler yazdığı bilinmektedir. Necati'nin ünlü Döne Döne redifli gazeline nazire olarak yazdığı ve;

Âteş-i gamda kebâb oldu ciğer döne döne

Göklere çıktı duhânımla şerer döne döne

matlalı gazeli bunlardan biridir.

1506 yılında Amasya'da ölen Mihrî Hatun'dan geriye eser olarak Divan'ı kalmıştır.

HURREM SULTAN³

Osmanlı sarayında ilk kadın şair olarak tanınan Kanuni'nin kendisinden “canum baharım güzeller şahı sultanım celisi halvetüm varum habibüm mahı tabanum enisi mahremüm yarüm hatta “ sitanbulum karamanum diyar-ı milleti rumum / bedahşanum ü kıpçağum ü bağdatum horasanum diye hitap ettiği eşi Hurrem Sultan'dır.

Kanuniye yazdığı mektupları beyitlerle süsleyen Hurrem bir beyitle şöyle seslenir:

“Ey saba, sultanuma zaru perişan diyesin

Gül yüzünsüz işi bülbül gibi efgan diyesin

Devrinde herkesçe sevilmediği, şehzade Mustafanın katlinde rol oynadığına

² Bkz: a.g.e., s.20-31.

³ A.g.e., s.31-32.

inanıldığı aynı yüzyıl şairlerinden Nisainin ondan “urus cadusu” ve acuze diye bahsetmesinden anlaşılır.

NİSAİ⁴

16.yy.’ın yetiştirdiği kadın divan şairlerinden Nisâyi’nin, şuarâ tezkirelerinde, diğer temel kaynaklarda adına rastlamamaktayız. Mehmet Çavuşoğlu’nun bir yazısında tanıttığı Nisâyi’nin, Kanuni Sultan Süleyman’ın Mâhidevrân Sultan’dan olan en büyük oğlu Şehzâde Mustafa’yı katlettirmesi üzerine yazdığı iki mersiyesi dikkat çekicidir.

Bilindiği gibi Şehzade Mustafa’nın ölümü için yazılan mersiye sayısı, diğer şehzâdelere yazılan mersiyelerin toplamından daha fazladır. (İsen, 1993: 81). Şehzâde’nin ölümüne iki mersiye ile katılan tek şair ise Nisâyi’dir. (İsen, 1993: 86). Çavuşoğlu, mersiyelerdeki sert ve öfke dolu, suçlayıcı üslubundan, Nisâyi’nin, haksız yere öldürüldüğüne inandığı Şehzâde Mustafa’nın veya annesinin çevresinden olduğu inancını uyandırdığını belirtir. (Çavuşoğlu, 1978: 407).

Murabba formunda yazdığı mersiyelerinin birinde Nisâyi, “Urus câdûsu” olarak nitelediği Hürrem Sultan’ın hilesi ve padişahı dolduruşuyla Şehzâde Mustafa’nın masum olduğu halde katledildiğini haykırır ve Sultan Süleyman’dan sert ve öfkeli bir dille hesap sorar

Murabba formunda yazdığı mersiyelerinin birinde Nisâyi, “Urus câdûsu” olarak nitelediği Hürrem Sultan’ın hilesi ve padişahı dolduruşuyla Şehzâde Mustafa’nın masum olduğu halde katledildiğini haykırır ve Sultan Süleyman’dan sert ve öfkeli bir dille hesap sorar

Bu tavrıyla, şehzâdenin katlinin halk nazarındaki olumsuz tesirine ve halkın duygularına tercüman olmuştur. Tâbiri câizse bu kafa tutuşu, hükümdarın fermanı ve hükmünün her şeyin üstünde olduğu monarşik bir düzen içerisinde fazla pervasız ve cüretkâr bir tavidir.

Bir kadın şair olarak sözünü sakınmadan ve korkmadan, inandığı ve doğru bildiğini şiiriyle duyurmaya çalışması son derece dikkat çekicidir. Zira Şehzâde Mustafa’ya yazılan mersiyeler içinde diğer on üç erkek şairden bir tek Taşlıcalı Yahya Bey hariç, hepsinde bu kadar ağır ithamlar taşıyan, sert ve umursamaz üslupla karşılaşmıyoruz. Söz konusu mersiyelerin birinin ilk dört bendi şöyledir:

Zulm idüp nev-cevâna eyledün cevri-i fezâ

Boynına dakdun kemendi cânına kıldun ezâ

Şefkat imândur bilürken kılmadın havf-i hüda

⁴ A.g.e.,s.32-38.

Merhametsüz şâh-ı âlem n'itdi Sultan Mustafâ
Bir Urus câdûsunun sözün kulagina koyup
Mekr ü âle aldanuban ol acûzeye uyup
Bâg-ı ömrün hâsılı o serv-i âzâda kıyup
Bî-terahhum şâh-ı âlem n'itdi Sultan Mustafâ
Şâh-ı âlemsin velî halk tutdı senden nefreti
Kimsenün kalmadı hergiz sana meyl-i şefkati
Bâis olan müftiye de irmesün Hak rahmeti
Merhametsüz şâh-ı âlem n'itdi Sultan Mustafâ
Nev-cevân iken işüni adl ile dâd eyledün
Hâl ü hâlince kamunun hâtırın şâd eyledin
Pirlikde şimdi n'îçün zulm ü bî-dâd eyledün
Bi-terahhum şâh-ı âlem n'itdi Sultan Mustafâ

HUBBÎ HATUN⁵

Hubbî Hatun bir XVI. asır şairi olup Divan şiirinin zirvesini teşkil eden Kanuni dönemini kadın şair olarak temsil etmektedir. (Aynı asırda, Baki'nin hanımı Tutî Kadın'ın da şiir yazdığı söylenmektedir). Asıl adı Ayşe olan Hubbî Hatun da Mihri ve Zeynep gibi Amasyalıdır. Kanuni'nin süt kardeşi Şemsi Çelebi'nin Hanımıdır.

Bu yakınlık Hubbî Ayşe'nin saraya intisabına zemin hazırlamış, önceleri II. Selim'in, sonra da III. Murad'ın nedimesi olarak saray muhitinde şiiri için gerekli kültür atmosferini bulmuş, zamanın hocalarından dersler almış ve Arapça'yı çok iyi öğrenmiştir. Şuara tezkirelerinde kendisinden evvelki kadın şairlerden daha kuvvetli olduğu ifade edilirse de, kadın duygularını terennümü ve lirizmi bakımından Mihri'nin önüne geçemediği fark edilir

Gazel ve kasideler yazan, Hurşid ve Cemşid adlı üç bin beyti aşkın bir mesnevisi olan Hubbî Hatun 1590 yılında İstanbul'da ölmüştür.

Bu yakınlık Hubbî Ayşe'nin saraya intisabına zemin hazırlamış, önceleri II. Selim'in, sonra da III. Murad'ın nedimesi olarak saray muhitinde şiiri için gerekli kültür atmosferini bulmuş, zamanın hocalarından dersler almış ve Arapça'yı çok iyi öğrenmiştir. Şuara tezkirelerinde kendisinden evvelki kadın şairlerden daha kuv-

⁵ A.g.e.,s.39-44. bkz: <http://edebiyatgalerisi.net/2013/10/ayse-hubbi-hatun-ve-tezkirelerde-ele-alinisi-9981589-1590.html>.

vetli olduğu ifade edilirse de, kadın duygularını terennümü ve lirizmi bakımından Mihri'nin önüne geçemediği fark edilir

Gazel ve kasideler yazan, Hurşid ve Cemşid adlı üç bin beyti aşkın bir mesnevisi olan Hubbî Hatun 1590 yılında İstanbul'da ölmüştür.

DER RAĞBET-İ DUA

Dua temsili Yusuf gibi her dem

Kim ana müşteridir halkı alem

Verir her kişi makdurunca gevher

Anın ta müşterisinden olalar

Sen oldun şimdi hem ol zen misali

Kaçan arz eyledi Yusuf cemali

Geturüp nice rişte anda bir zen

Hıridar oldu ana canu dilden

TUTİ KADIN⁶

On Altıncı yüzyılda üçüncü bir şair hanım da devrin şairler sultanı olarak tanınan kazasker ve şair Mahmut Baki (1506-1600)'nin eşi Tuti kadındır. Söylentiye göre Kanuni Tuti ile Baki'nin evlenmelerini uygun bulur. Yolda Baki'ye rastlayan dostlarından biri "Tebrik iderüz Tuti'ye muvafık olduğunuz der." Baki de "Birader Tuti'yi o kadar uçurma kargadır karga" cevabını verir. Eşinin söylediklerini duyan Tuti de

"Ba'deten olmuş iken Tuti guraba hem-nişin

Yine şekvayı gurab eyler garabat bundadır"

Araştırmamız sonucunda edindiğimiz bilgiler ışığında Osmanlıda kadın şairlerle ilgili şu tespitlere ulaşmamız mümkündür.

1-Kadın duygularıyla aklıyla ön planda olup varlığını da ortaya koymalıdır. «kadınlar şiir yazar, kadınlar şair olurlar, çünkü onlar şair yaradılışlıdır.»

«...İster edebî, ister toplumsal yönden bakılsın, her iki şekilde de "kadın şair olursa gör başına neler gelir"_misali Osmanlı yaşayışında, kadına "şair olmak", zor yutulur bir lokma, taşınması müşkül bir sorumluluk olmuştur.»

2- Bedihan Tamsöz, Osmanlıdan Günümüze Kadın Şairler Antolojisi adlı kitabında kadın şairlerinin sayısının azlığını şu sonuca bağlayarak sorgulamakta-

6 A.g.e.,s.38.

dır: « Bu antolojilerdeki şairlerin bütününe yakınının erkek olması şu soruyu akla getiriyor: Kadınların bu antolojilerde yer alabilmeleri için «siyasette « olduğu gibi kadınlara belli bir kota ayrılması mı savunulmalıdır.? Kadının toplumsal süreçte önünü kapayıp sonra da ona bir ihsanda bulunmak erkek bir yaklaşım değil mi?»⁷

3- Yönetimde olanları olumlu yada olumsuz korkusuzca cesaretle tenkit edebilmelidir. Ayrıca yönetime de talib olmalıdırlar.

4- Kadınların yönlendirilmesinde iyi –kötü her türlü etkenlerin göz önünde bulundurulmalıdır.

5- «Dini duygu ve düşüncelerin tecrübelerin kadında etkin bir biçimde kendini göstermektedir. «Kadın divan şairlerinin şiirlerinde ilahî aşkın, dinî-tasavvufî öge ve motiflerin geniş yer tuttuğunu görmekteyiz. Bunu, o dönemde adeta gelenek olan bir tarikata intisab etme yoluyla tasavvufî-dinî neşveyi şiirlerine aktarma eğilimi ile açıklamak mümkündür.»

Ayrıca beşerî aşkı dile getirirken gelenekteki kalıplaşmış âşık ifadelerini kullanışta cinsiyetleri gereği yaşadıkları sıkıntıdan kurtulmak için şaireler açısından, ilahî aşkı anlatmayı tercih etmek rahatlatıcı bir çıkış noktası olmuştur denebilir.

Müjgan Cunbur, kadın şairlerin büyük bir kısmının kurdukları aile yuvalarında umdukları mutluluğa kavuşamadıkları için bir kısmının teselliyi o devrin kültür muhiti sayılan tekkelerde, tarikatlarda aradıklarını ve böyle bir manevi hava içerisinde eser verdiklerini ifade etmektedir. (Cunbur-Saryal (Duranoğlu), 1970: 8-9).

6- Şair kadınlar yaşadığı asra ayna tutmakta toplumun yapısını yansıtmaktadır. Umay Günay, İslamî dönemde Türk toplumunda kadının yeri ve önemini ele aldığı bir yazısında, kadına bakıştaki olumsuz gelişmelerin İslamiyetin kabulünden sonra girdiğimiz Arap-Fars kültür dairesinden bize aktarılan Arap-Fars ve Hint geleneklerinden kaynaklandığını, Kur’ân ve sahih hadislerle bakıldığında İslam inancında kadınları erkeklerden ayıran ve aşağı gören hükümlerin bulunmadığını belirtir. Hatta Arap-Fars ve Hint geleneğinden kaynaklanan bu olumsuz bakışın daha Kutadgu Bilig’de kendini göstermeye başladığını ifade eder. (Günay, 2000: 4).

15-16. yy.dan sonra divan edebiyatı geleneği içinde yazılmış edebî ürünlerde kadın, karşımıza sıklıkla kötü imajlar içerisinde çıkmaktadır. Hilekâr, güvenilirmez, yalancı, akli eksik, vefasız, kinci, kötülüklerin başı, haysiyetsiz, yüzsüz, evde oturması gereken, erkekten aşağı yaradılışlı vb. gibi olumsuz vasıflarla tanımlanan kadın, ataerkil bir toplumda değersiz bir konuma düşmüş, sadece erkeğin yanında, onun hayatında oynadığı role göre yer bulabilmiştir. (Çetinkaya, 2008: 283-328).

7- « Cumhuriyet öncesi kadın şairlerin bir başka özellikleri de Arap ve Fars Edebiyatını iyi bilmeleridir. Tümü de özel hocalardan ders almışlardır. Bir anlatım-

7 Geniş bilgi için bkz: *Osmanlı’dan Günümüze Kadın Şairler Antolojisi*, Ankara 1994.

la okulludur.» Bu yoğun bilgi birikimi yetenekleriyle de birleşince onlara şiir vadi-sine girme yolunu açmıştır. Ayrıca bazılarının şiir dışında hat sanatıyla, musikiyle meşgul olup ustalaştıklarını da biliyoruz. Şair kadınların yazdıklarından eğitimin etkisini format ve içerik olarak net bir biçimde görülmektedir. «Şiir bir duyarlılık, incelik işi olmanın ötesinde bir estetik ve sanatsal birikimi düzeyi gerekmektedir.» «Divan Şiirinin bu edebiyatlara dayandığı, estetik normlarının kullandığı düşünülürse bunu doğal hatta zorunlu görmek gerekir (Moruko, 2011).

8- Kadınların siyasete sanata ve edebiyata hayatın her alanına dair hizmetler-de istihdamına teşvik edilmeli bu bağlamda kendilerine destek sağlanmalıdır.

Bu bağlamda bu çalışmayı hazırlarken istifade ettiğimiz eserin sahibi yakın zamanda aramızdan ayrılan Türk Kültür hayatının önemli isimlerinden Dr. Müjgan Cunbur'u⁸ minnet ve şükranla yad etmeyi borç biliriz.

⁸ İstanbul'da 12 Ocak 1926'da doğan Cunbur, ilk öğrenimine 1933'te Ankara Dumlupınar İlkokulunda, Mehmed Akif'in İstiklal Marşı'nı yazdığı odada başladı ve aynı okuldan mezun oldu. İstanbul'da başladığı orta tahsilini, Ankara'da bitiren Cunbur, 1945'te Ankara Kız Lisesi'nden mezun oldu. Yüksek tahsilini Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde 1948'de tamamlayan, 1952'de edebiyat doktoru unvanını alan Cunbur, ayrıca 1947-1948 yıllarında, yüksek öğrenimi sırasında, Adnan Ötügen'in Dil Tarih Coğrafya Fakültesi'nde açtığı Kütüphanecilik Kursu'na devam etti. 1952'de girdiği imtihanı kazanarak, Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Kütüphanesi'nde çalışmaya başlayan Cunbur, 1955'te Milli Kütüphane'ye nakledildi. 1965 yılında Milli Kütüphane Genel Müdürü olan Cunbur, 1976 da Kültür Bakanlığı müşavirliğine tayin edildi. 1978'de müşavirlik kadrosuyla yeniden Milli Kütüphane müdür vekilliğine daha sonra kütüphane statüsünün başkanlığa çevrilmesi üzerine 1984'te Başkanlık görevine getirilen Cunbur, 1987'de emekliye ayrıldı. 1960-1984 yılları arasında Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Kütüphanecilik Bölümü'nde ek görevle öğretim görevlisi olarak çalışan, Kültür Bakanlığı'nca, Atatürk Kültür Yüksek Kurumu'nun kuruluş çalışmalarında görevlendirilen Cunbur, Yüksek Kuruma bağlı Atatürk Kültür Merkezi'ne 1984'ten itibaren asli üye seçildi. "Atatürk ve Millî Kültür" kitabı iki kere basıldı. Cunbur, Türk Kütüphaneciler Derneği, Türk Dil Kurumu, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, Türk Kadınları Kültür Derneği, Milli Kütüphaneye Yardım Derneği, Kadının Sosyal Hayatını Araştırma Derneği, Türk Folklor Araştırmaları Kurumu gibi derneklerde üyelik yaptı. Cunbur'un kitaplarından "Karacaoğlan-Hayati ve Şiirleri" Tarsus Belediye Başkanlığı'nın 5 Altın ödülünü kazandı, "Atatürk ve Millî Kültür" Sakarya Valiliğince başarılı öğrencilere ödül olarak verilmek üzere 2006'da iki kere basıldı. Adı 2007 yılında Milli Kütüphane Büyük Okuma Salonuna verilen Cunbur'un, Türk Kadın Yazarlar Bibliyografyası, Fuzuli Hakkında Bir Bibliyografya Denemesi, Yunus Emre'de Namaz, Yunus Emre'nin Gönü, Atatürk ve Millî Kültür gibi çok sayıda kitabı bulunuyor. Ayrıca 2011 yılında dönemin Kültür ve Turizm Bakanı Ertuğrul Günay tarafından, Dr. Müjgan Cunbur'a "Osmanlı Dönemi Türk Kadın Şairleri" isimli eseri nedeniyle, Türk Kadınları Kültür Derneği tarafından değer görülen "2011 Yılı Kültürümüze Hizmet Ödülü" verilmiştir.

Bazı Yapıtları:

- *Türk Kadın Yazarlarının Eserleri* (1955)
- *Anadolunun Bütünleşmesinde Ahmed Yesevi'nin Yeri* (1955)
- *Fuzuli Hakkında Bir Bibliyografya Denemesi* (1956)
- *Yunus Emre'de Namaz* (1956)
- *Yunus Emre'nin Gönü* (1957)

DÜŞTÜK YOLLARA SEMPOZYUMA KASTAMONU'YA
 MEVSİMLERDEN KIŞ AYLARDAN KASIM
 KESİLDİ TAKATİM DAYANDIM MEVLAYA
 GÖRÜNCE DOSTLARI KALAMAZDIM
 YOKSA OLURDU YASIM.. DÖKÜLÜRDÜ GÖZ YAŞIM...
 TEVEKKÜLTÜ ALA ALLAH'A...
 DÜŞTÜK YOLLARA SEMPOZYUMA KASTAMONU'YA
 TUT SEN HESAP ET;
 BENDENİZ PÜR KUSUR FAKİR EMİNE, Hocalarımız;
 BENGÜ, HATİCE KEMAL, NECDET..
 YA RAB!.. MÜSLÜMANLAR ARASINDAKİ FİTNEYİ REF ET!
 SEN BİZLERE YARDIM ET..! YA MUIİN !..BEKLERİZ SENDEN
 İNAYET..
 ET BİZLERE MERHAMET .....ÇIKTIĞIMIZ YOL OLSUN
 SELAMET..
 İLİM İRFAN YOLUNDA HİZMETLERE MÜTEŞEKKİR OL
 MİNNET ET..
 ETME CEFA ÖĞRETENE –ÖĞRENENE HİZMETE SEVENE
 ET VEFA BUYURDU MUHAMMED MUSTAFA MÜCTEBA
 SELAMLAR SANA VE EHL-İ ŞEHR-İ ŞAHANE
 KASTAMONU'YA.

-
- *Başakların Sesi Türk Halk Şairleri Hayat ve Eserleri* (1966)
  - *Türk Kadınının Şiiri* (Neriman Saryal ile) (1970)
  - *Karacaoğlan-Hayatı ve Şiirleri* (1972)
  - *Karacaoğlan: Bütün Şiirleri*
  - *Farabi Bibliyografyası* (İsmet Binark, Necmeddin Sefercioğlu ile) (1973)
  - *Atatürk ve Milli Kültür* (1973)
  - *Ali Kuşçu Bibliyografyası* (1974)
  - *Türk Kadını İçin* (1977)
  - *Milli Mücadele'de Türk Kadını* (İnci Enginün ve Cahide Özdemir ile) (1983)
  - *Ömer Seyfettin Bibliyografyası* (1985)
  - *Ahmet Haşim Bibliyografyası* (Doğumunun 100. Yılında Ahmet Haşim) (1987)
  - *Yahya Kemal Beyatlı Bibliyografyası* (1998)
  - *Son Asır Türk Şairleri* 1. cilt (İbnülemin Mahmud Kemal İnal'dan) (1999)
  - *Osmanlı Dönemi Türk Kadın Şairleri* (2011)

Dr. Müjgan CUNBUR'a Allah'tan rahmet; yakınlarına ve sevenlerine başsağlığı diliyoruz.

KAYNAKLAR

Cumbur, Müjgan. İstanbul. 2011.

Tamsöz, Bedihan. . Ankara. 1994

Morkoç, Yasemin Ertek. “Klasik Türk Edebiyatında Kadın Şairlere Bir Bakış”. Yıl: 2011.
Cilt: 9. Sayı: 2.

<http://edebiyatgalerisi.net/2013/10/ayse-hubbi-hatun-ve-tezkirelerde-ele-alinisi-9981589-1590.html>.

Muslu. İhsan.” Osmanlıda meşhur kadın şairler”. <http://www.ortadogugazetesi.net/makale.php?makale=osmanlida-meshur-kadin-sairler&id=11597>.